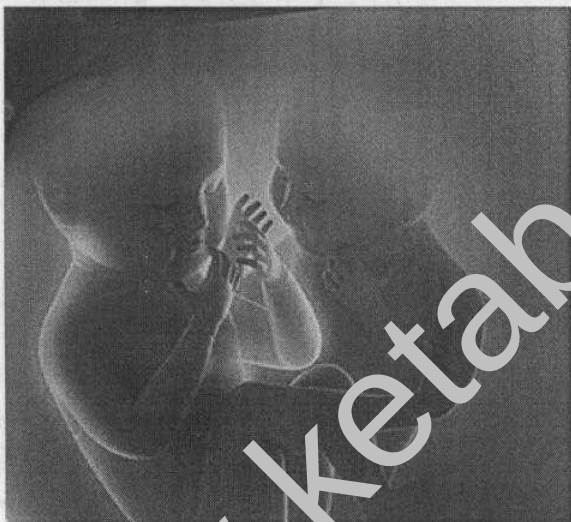

بارداری دوقلویی

و

روش‌های مبتنی بر شواهد برخورد با عوارض آن

نویسندگان

دکتر فرزین فرح بخش

پژوهشگر مرکز تحقیقات پزشکی ورزشی دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر فرید فرح بخش

عضو بنیاد ملی نخبگان کشور و مرکز استعدادهای درخشان دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر نجمیه سعادت

دانشیار دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

متخصص زنان و فلوشیپ پریناتولوژی

Twin Pregnancy
And

Evidence-Based Management Strategies For The Complications

سرشناسه	فرحبخش، فرزین، ۱۳۷۰، فرحبخش، فرید، ۱۳۷۰-
عنوان و نام پدیدآور	بارداری دوقلویی و روش‌های مبتنی بر شواهد برخورد با عوارض آن نویسندگان فرزین فرحبخش، فرید فرحبخش، نجمیه سعادت.
مشخصات نشر	اهواز: انتشارات علوم و فنون پزشکی اهواز، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۳۰۰ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	978-600-7937-75-4
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
موضوع	بارداری چندقلویی
موضوع	Multiple pregnancy
موضوع	بارداری چندقلویی -- عوارض و عواقب
موضوع	Multiple pregnancy -- Complications
موضوع	پزشکی مبتنی بر شواهد
موضوع	Evidence-based medicine
شناسه افزوده	سعادت، نجمیه، ۱۳۴۴ -
رده بندی کنگره	RG56۰۰۰۴۴۱۰۸
رده بندی دیویی	۶۱۰/۵
شماره کتابشناسی ملی	۲۸۴۶۲۸

اخطار!

نام کتاب: بارداری دوقلویی و روش‌های مبتنی بر شواهد برخورد با عوارض آن
نویسندگان: دکتر فرزین فرحبخش، دکتر نجمیه سعادت
ویراستار علمی: دکتر مؤگان براز
ناشر: انتشارات علوم و فنون پزشکی اهواز
نوبت چاپ: اول ۹۵
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
بها: ۴۰۰۰۰ تومان

هرگونه چاپ و تکثیر (اعم از: زیراکس، بازنویسی، ضبط کامپیوتری، تهیه CD) از محتویات این اثر بدون اجازه کتبی از مؤلف ممنوع است. متخلفان به موجب بند ۵ از ماده ۲ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

مرکز نشر و پخش: اهواز-امانیه-خیابان سقراط غربی جنب مجتمع تصادفات دادگستری-کوچه خاکسار-پلاک ۱۲۰

تلفن تماس: ۰۶۱-۳۳۳۶۲۸۹۳-۳۳۳۳۳۸۶۵

دورنگار: ۰۶۱-۳۳۳۶۴۵۶۸

www.olfo.ir

نشانی‌های اینترنتی:

www.parsinbook.ir

پست الکترونیکی:

olomofonon.pezeszki@gmail.com

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	پیشگفتار .....
۱۱	فصل اول: پزشکی مبتنی بر شواهد .....
۳۴	فصل دوم: آیات .....
۵۰	فصل سوم: رافتهای دوران بارداری در دوقلویی .....
۸۶	فصل چهارم: سونوگرافی دوقلویی .....
۱۱۵	فصل پنجم: عوارض دوقلویی .....
۱۶۲	فصل ششم: اداره عوارض جنین مشوک در بارداری دوقلویی .....
۱۸۸	فصل هفتم: اداره عوارض مختل دوقلویی نوکوریونیک .....
۲۱۹	فصل هشتم: لیبر و زایمان در دوقلویی .....
۲۴۳	فصل نهم: غربالگری ناهنجاریهای کروموزوم در دوقلویی .....
۲۶۳	فصل دهم: خلاصه اداره موارد دوقلویی .....
۲۷۹	ضمائم .....

پیشگفتار

فرایند تولد یکی از پرچالش‌ترین مرحله زندگی یک انسان است. و گرچه بارداری و زایمان دو پدیده کاملاً فیزیولوژیک بوده و در بسیاری موارد بدون نیاز به مداخلات طبی پیچیده، بخوبی سپری می‌شوند، گاهی پدید آمدن مشکلاتی در مادر یا جنین پیامد رضایت بخش بارداری را با مشکل مواجه می‌سازد (۱). بویژه در موارد پرخطر، بسیاری از رخدادهای زمان بارداری و تولد در صورتی که نادیده گرفته شوند و یا بدرستی اداره نگردند، می‌توانند موجب بروز عوارض ناگوار شده و یا عارض سوئی را در کل دوران زندگی برای شخص بجا بگذارند.

از جمله موارد پرخطر و نیازمند توجه ویژه در دوران بارداری، زایمان و پس از تولد، بارداری دوقلویی است.

گرچه بارداری دوقلویی یک از زباترین نشانه‌های اعجاز آفرینش است و می‌تواند یکی از خوشایندترین رخدادهای در زندگی یک خانواده باشد، ولی بدلیل این که تمامی عوارض بارداری بجز "بارداری گذشته از موعد" و "جنین با شش درشت" در بارداری دوقلویی بیشتر از تک قلو است، از دیدگاه پزشکی بارداری‌های دوقلو پرخطر محسوب می‌شود.

مقایسه برخی از عوارض شایع در دوقلویی نسبت به تک قلوئی در جدول نشان داده شده است (۲).

جدول ۱: مقایسه برخی عوارض جنینی و مادری در بارداری دوقلو و تک قلو

نوع عارضه	میزان بروز در دوقلویی نسبت به تک قلوئی
مرده زایی	۵ برابر
مرگ نوزادی	۷ برابر
تولد زودرس	۶ برابر
زایمان قبل از ۳۲ هفته	۱۳ برابر
افزایش فشارخون و عوارض آن در مادر	۲/۶ برابر
دکولمان جفت ناشی از فشار خون بالا	۴ تا ۵ برابر

بطور کلی بارداری دوقلویی با افزایش خطر موربیدیتی و مورتالیتی جنینی و نوزادی همراه است. مقایسه این عوارض در جدول ۲: نشان داده شده است (۲).

جدول ۲: مقایسه موربیدیتی و مورتالیتی در بارداری دوقلو و تک قلو

معیار	تک قلوئی	دوقلویی
وزن متوسط موقع تولد (گرم)	۳۲۹۶	۲۳۳۶
سن متوسط بارداری (هفته)	۳۸/۷	۳۵/۳
زایمان در کمتر از ۳۲ هفته (درصد)	۱/۶	۱۱/۴
میزان سنج مغزی (CP) در هر ۱۰۰۰۰۰ تولد زنده	۱/۶	۷
میزان مورتالیتی نوزادی در هر ۱۰۰۰۰۰ تولد زنده	۵/۴	۲۳/۶

یکی از اصلی ترین عوارض دوقلویی بروز زایمان زودرس خودبخودی است که نقش مهمی در مرگ و میر و معلولیت کوتاه مدت و بلند مدت جنین و نوزاد را ایفا می کند (۳)(جدول) علاوه بر افزایش شیوع زایمان زودرس در دوقلویی میزان مرگ و میر و موربیدیتی دراز مدت نوزادی، بیش از نوزادان پره ترم تک متولدین شده است (۴۳ درصد در تک قلو و ۶۵٪ در دوقلو)، و مسلماً هر چه که سن موقع تولد کمتر باشد احتمال بروز عوارض سوء ناشی از زایمان زودرس افزایش می یابد (۴).

جدول ۳: میزان تولد بیش از موعد با توجه به تعداد قلوها

تعداد قلوها	میزان تولد بیش از موعد
تک قلو	۱۰
دو قلو	۶۰
سه قلو	۹۰
چهار قلو	۱۰۰

افزایش موارد محدودیت رشد داخل رحمی^۱ و ناهنجاری های مادرزادی نیز عوامل دیگری هستند که عوارض سوء را در جنین های دوقلو افزایش می دهند.

^۱ Fetal growth restriction (FGR) or Intrauterine growth restriction (IUGR)

علاوه بر این نوع دوقلویی نیز در بروز عوارض ناشی از آن نقش عمده‌ای دارد برای مثال عوارضی در دوقلویی منوگوریونیک امکان بروز دارد که مختص به این نوع دوقلویی است و منجر به افزایش احتمال مرگ یک یا هر دو قل و یا معلولیت شدید ذهنی آن‌ها می‌شود.

یکی از چالش‌هایی که امروزه گریبانگیر علم نوین اداره بارداری و متخصصین زنان است، چگونگی برخورد مناسب با عوارض دوقلویی است بطوری است تا سرحد ممکن بتوان عوارض مادری و جنینی دوقلویی را کاهش داد و به حداقل رساند. چرا که هر چند بروز برخی عوارض بارداری‌های دوقلو اجتناب ناپذیر است ولی با توجه ویژه به این بارداری‌ها و اداره مناسب آنها و اقدامات به موقع می‌توان تا حدود زیادی از بروز برخی عوارض مادری و جنینی پیشگیری نمود.

نویسندگان این کتاب که خود نمونه‌ای از یک خانواده دارای فرزندان دوقلو هستند و به عینه برخی از این عوارض را تجربه کرده‌اند و به یاری خداوند متعال و تبحر اساتید و پزشکان متبحر دوران سخت و نسبتاً مبارک بارداری دوقلویی را به خوبی پشت سر گذاشته‌اند، تلاش کرده‌اند که با استفاده از پزشکی مبتنی بر شواهد¹ به مرور به‌روزترین مطالب در این زمینه بپردازند، به امید آن که بتوانند گامی هرچند کوچک در جهت کاهش خطرات ناشی از بارداری دوقلویی و ارتقاء سطح سلامت کودکان و مادران این سرزمین و به دنبال آن جامعه آینده این مرز و بوم بردارند. بیاد داشته باشیم نوزادان سالم و بایه‌های ارزشمند یک جامعه و تعیین کننده پیشرفت و بقای یک مرز و بوم در آینده هستند.

از آنجایی که مطالب کاربردی کتاب بر اساس EBM بیان شده است، انتهای پیش‌گفتار کتاب طبقه‌بندی شواهد مجموعه شرح داده شده‌اند.

¹ Evidence based medicine (EBM)